Kjøretøy, drivstoff, avgassutslipp, klimapåvirkning og begrepsavklaring

Rolf Hagman rha@toi.no

Kjøretøy og avgassutslipp
Rene kjøretøy eller rene drivstoffer?
Lokalt helseskadelige avgassutslipp
Klimapåvirkning og fornybare drivstoffer

Seminar svanemerket transport 25.10.18

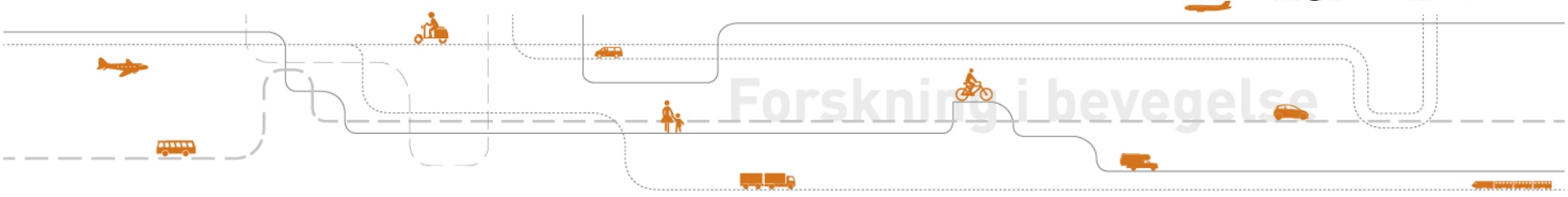

Kjøretøy og avgassutslipp

Avgassutslipp, dårlig luft og klima

Problem på 1970-tallet – dårlig luft, CO, HC, PM og NOx

En årsak – Bensinbiler, forgasser

En løsning drivstoff – 1990 Autooil- programmet Blyfri bensin, lavt svovelinnhold, treveiskatalysator

En løsning kjøretøy – 1990 typegodkjenning Euro 1,2,3,4,5,67/ Euro I,II,III,IV,V,VI…..

Problem på 2000-tallet – Global oppvarming

En årsak – Store utslipp av CO_2, bla fra kjøretøy

En løsning – Lavere drivstofforbruk, dieselmotorer i stedet for bensinmotorer

Transportøkonomisk institutt
Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Avgassutslipp, dårlig luft og klima

Problem på 2010-tallet – dårlig luft, PM og NOx

Årsak – Dieselmotorer med høy utslipp av PM og NOx

Løsning 2009 partikkelfiltre på dieselbiler

Løsning 2014 – Effektiv rensing av NOx-avgassene fra tunge kjøretøy med Euro VI og AdBlue

Løsning 2015 – VW-skandalen med dieselbiler setter fokus på forskjellene mellom typegodkjenning og avgassutslipp i virkelig trafikk og EU vil etter hvert skjerpe kravene til lette kjøretøy.

Problem på 2010-tallet – Global oppvarming

Årsak – fossile drivstoffer og store utslipp av CO_2

Løsning – laver drivstofforbruk, fornybare drivstoffer og nullutslippsbiler

Avgasser, testing og oppfølging - oppdrag fra Vegdirektoratet

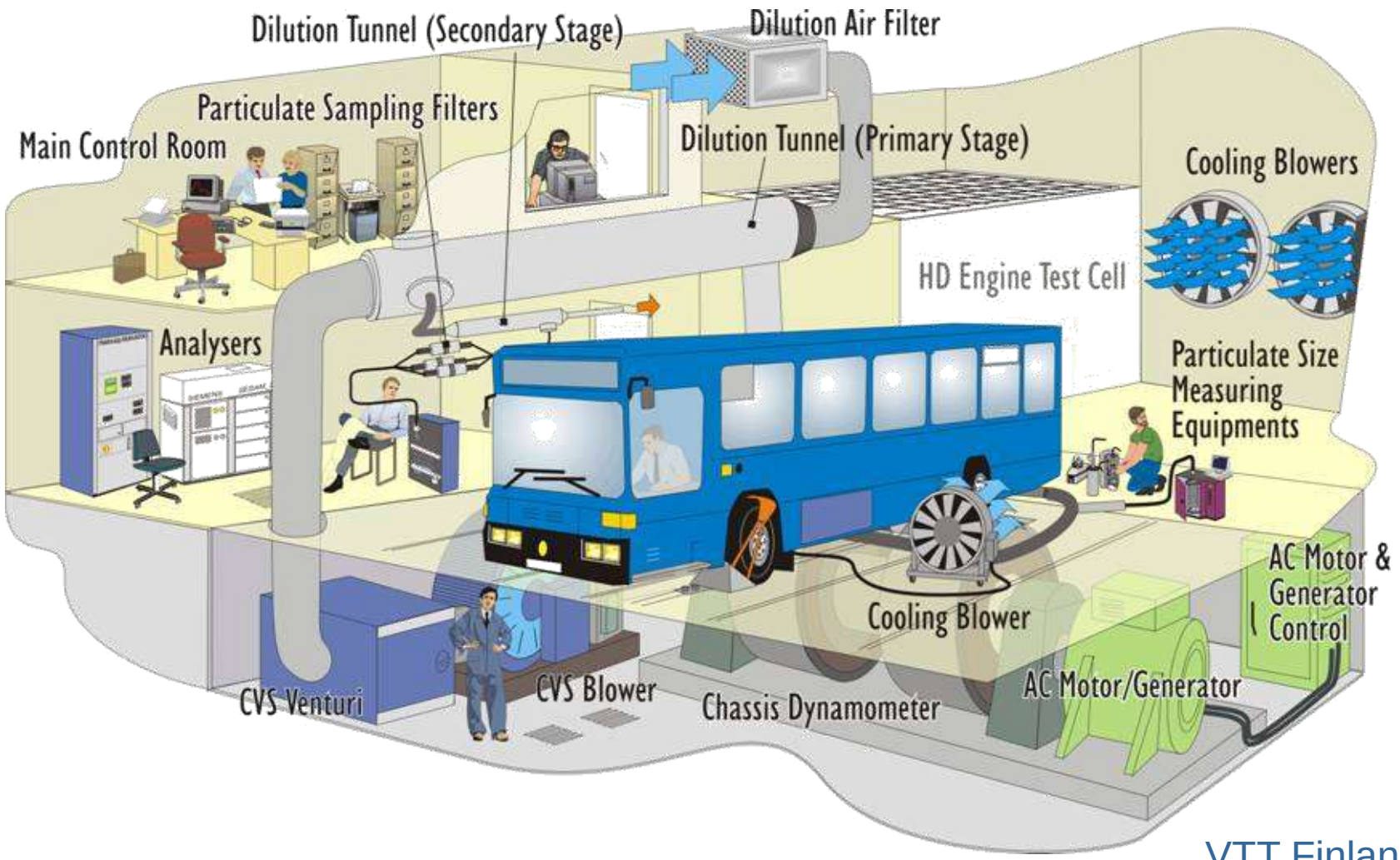

VTT Finland

© Transportøkonomisk institutt – Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Transportøkonomisk institutt
Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Utslipp - hva mener vi?

Avgassutslipp fra kjøretøy - CO_2, andre klimagasser CO_2 ekv. Lokalt helseskadelige avgasser NOx, PM, CO

Klimapåvirkning fra bruk av drivstoffer i transportsektoren **«Well to Wheel»** - skiller mellom forskjellige biodrivstoffer EU og ***Miljødirektoratets fornybarhetskriterier/RED***

LCA - Livssyklusanalyser fra transportmidler hvor også produksjon av kjøretøy teller i klimaregnskapet

Nasjonale klimaregnskap – bruk av alle biodrivstoffer, inklusive ikke bærekraftige gir null utslipp av CO_2 fra norsk transportsektor

Nullutslipp med nullutslippskjøretøy – elbiler og hydrogenbiler som har null utslipp av CO_2 med norsk fornybar el «Well to Wheel» (eller kvotepliktig sektor i EU)

Transportøkonomisk institutt
Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Nye dieselbusser og bensinbiler hadde minimalt med lokalt forurensende avgassutslipp i 2015

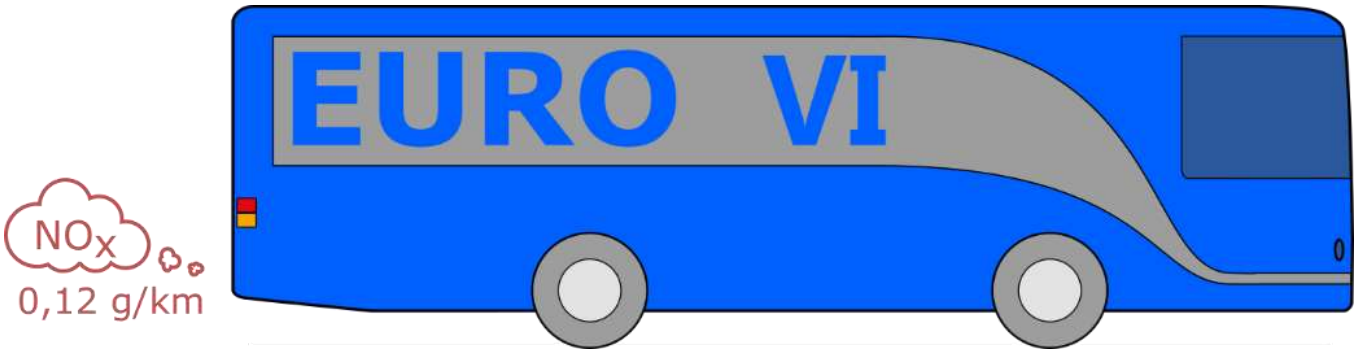

Nye dieselbiler – store utslipp av NOx i virkelig trafikk

Utfordringen blir fornybare drivstoffer med null eller lav klimapåvirkning

© Transportøkonomisk institutt – Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Sammenligning CO_2 avgassutslipp fra diesel- og gassbusser med Euro V- og VI-motorer i bykjøring

Avgass CO_2 sammenligning

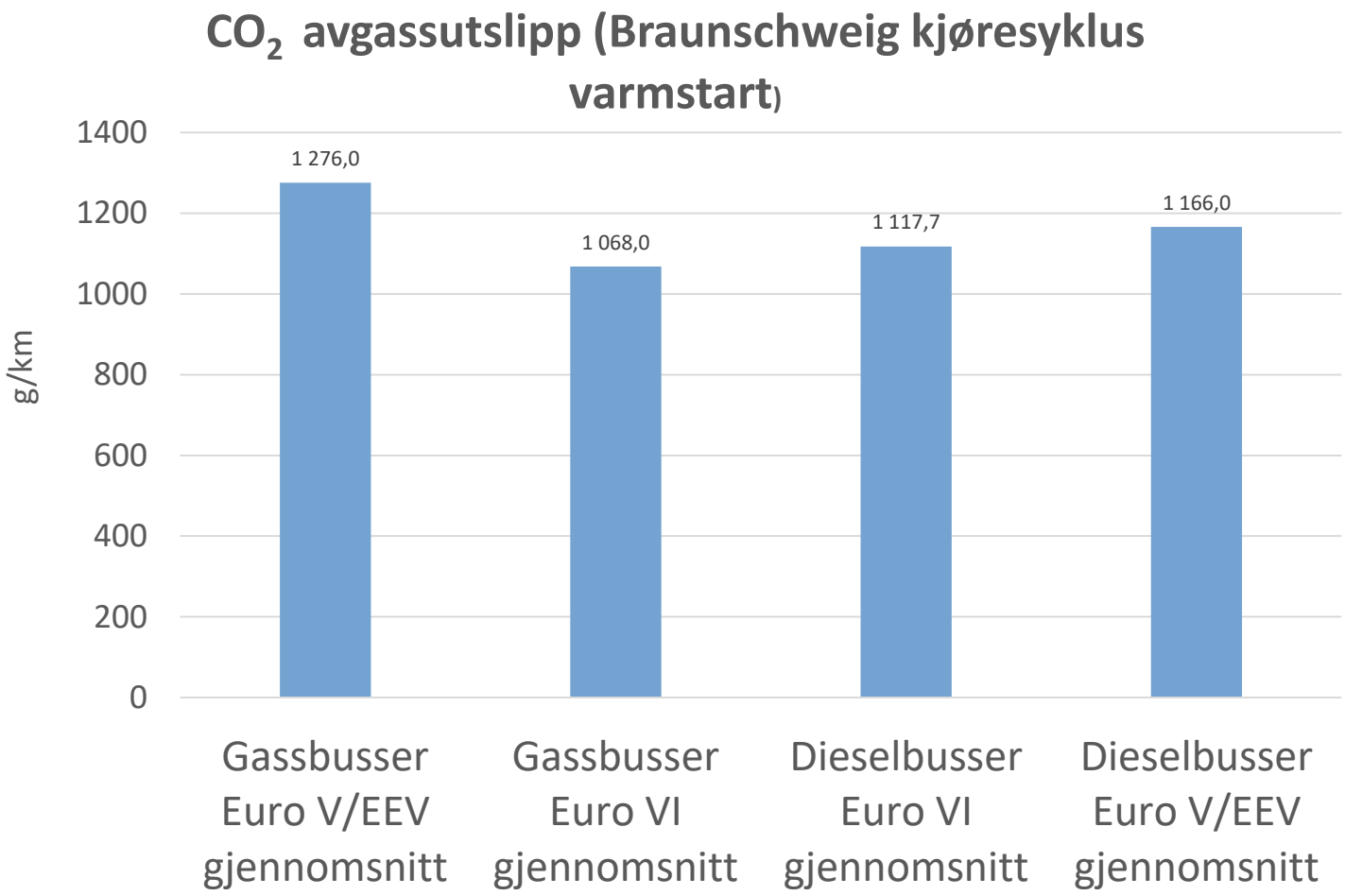

Energiforbruk sammenligning

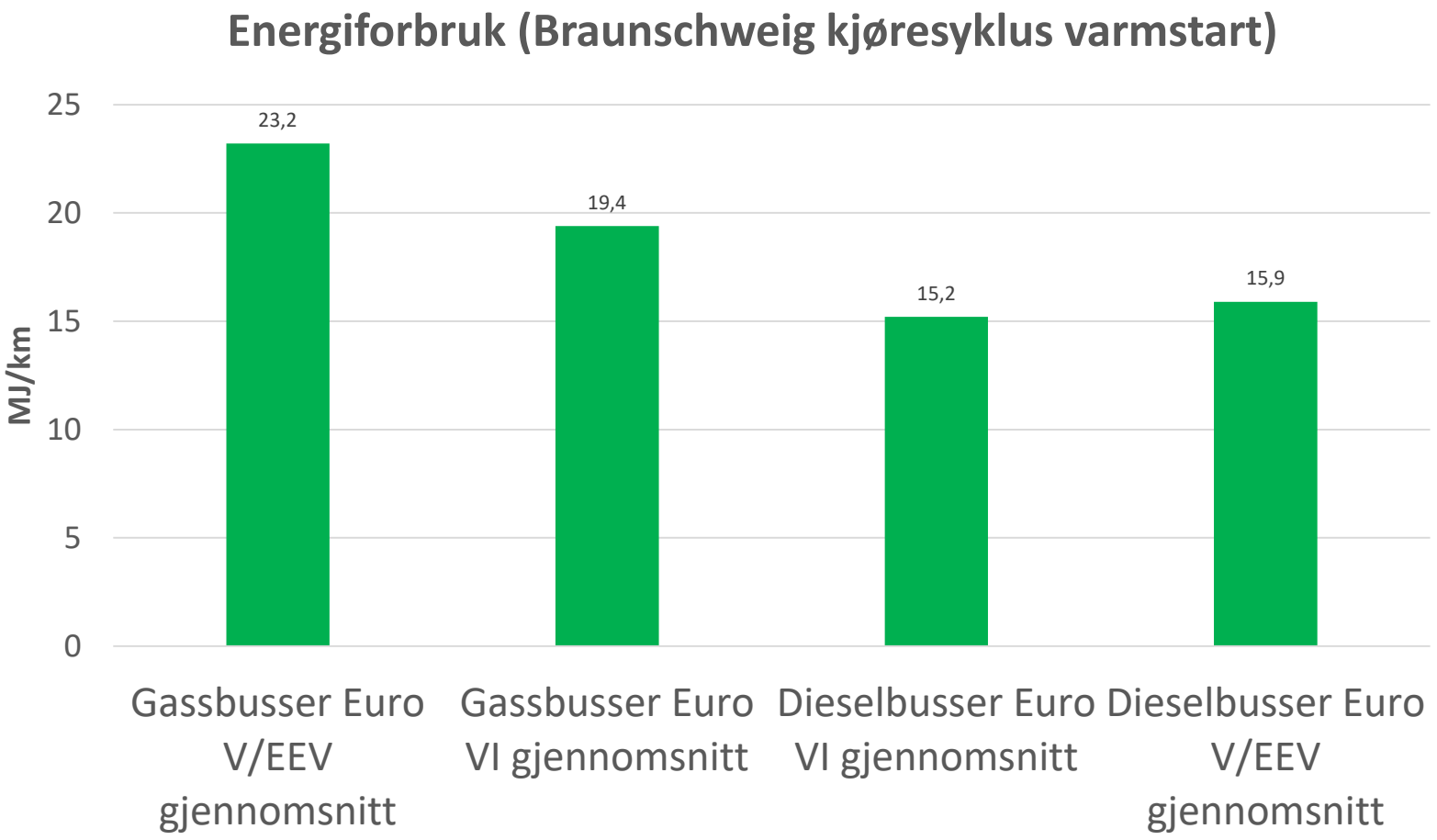

Avgass NO_X sammenligning

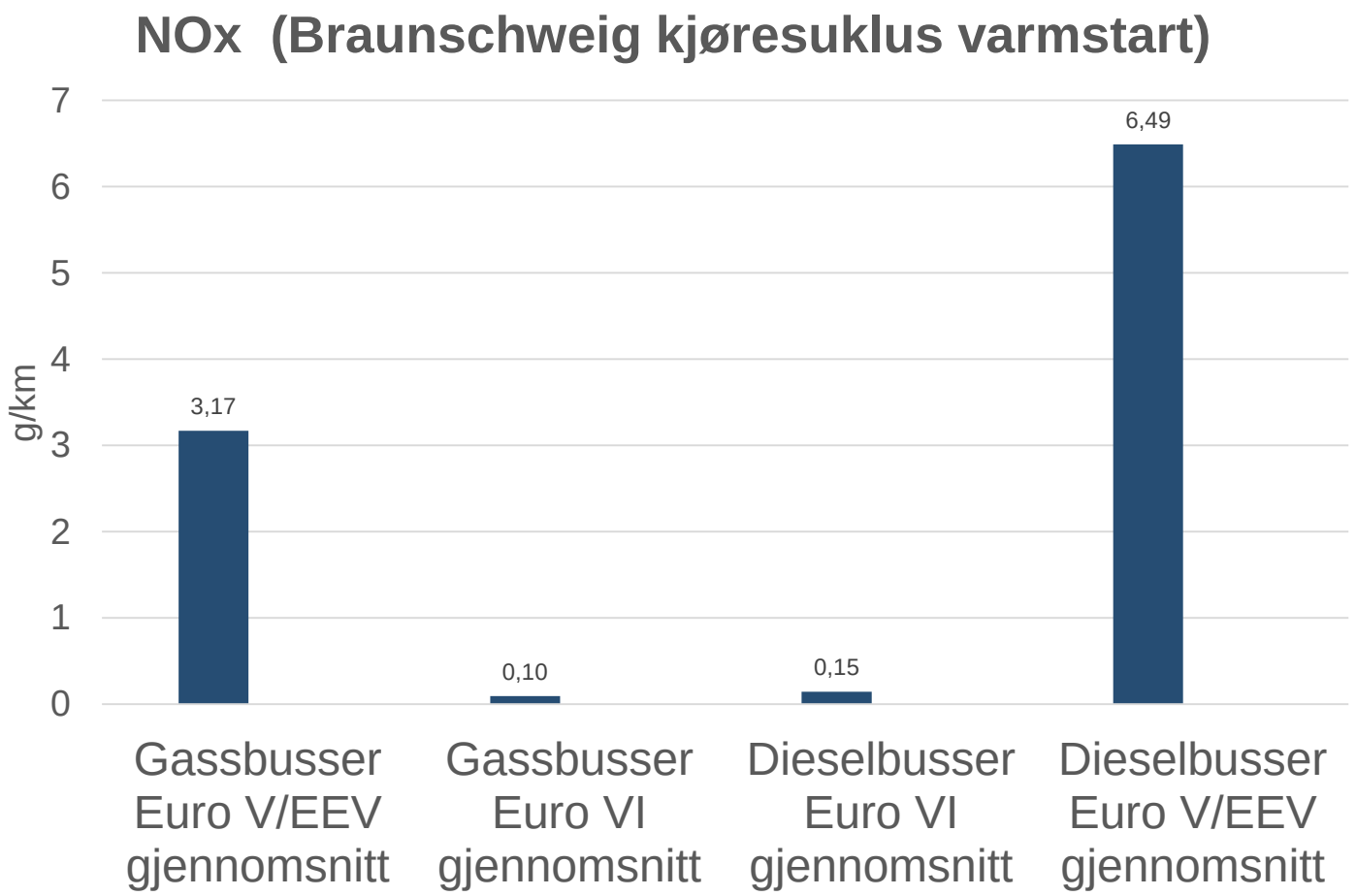

Avgass PM sammenligning

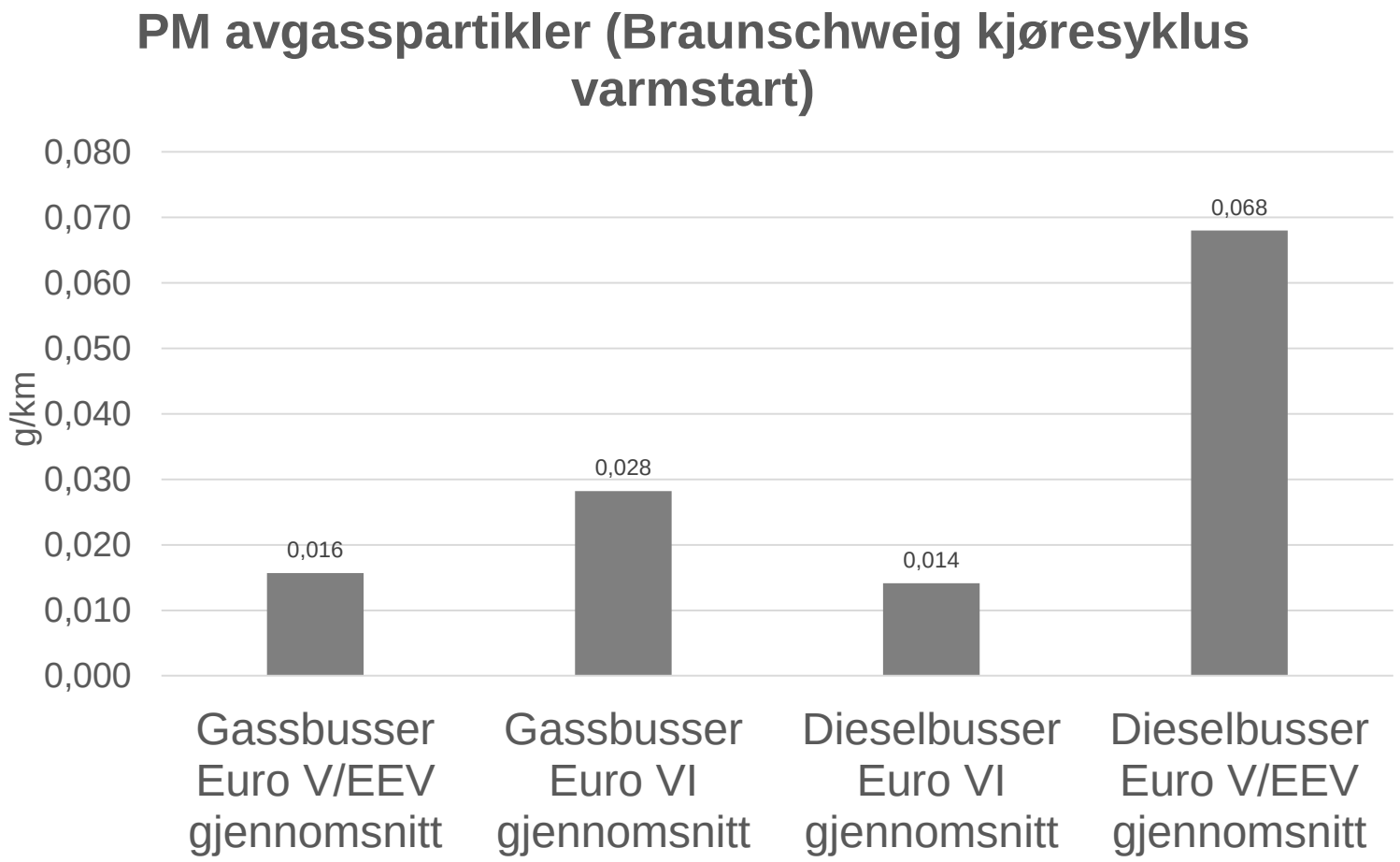

Drivstoffer og kjøretøy, motor-teknologi må man se i sammenheng

Kriterier for valg av kjøretøy og drivstoff

- Lokal forurensing (relevant avgasstesting av kjøretøy)
- Klimapåvirkning (Well to Wheel eller LCA)
- Energiforbruk (relevant test av kjøretøy)
- Totale kostnader (investeringer og drift)

© Transportøkonomisk institutt – Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Klimapåvirkning fra bruk av drivstoff kan vurderes i et **Well to Wheel-perspektiv**

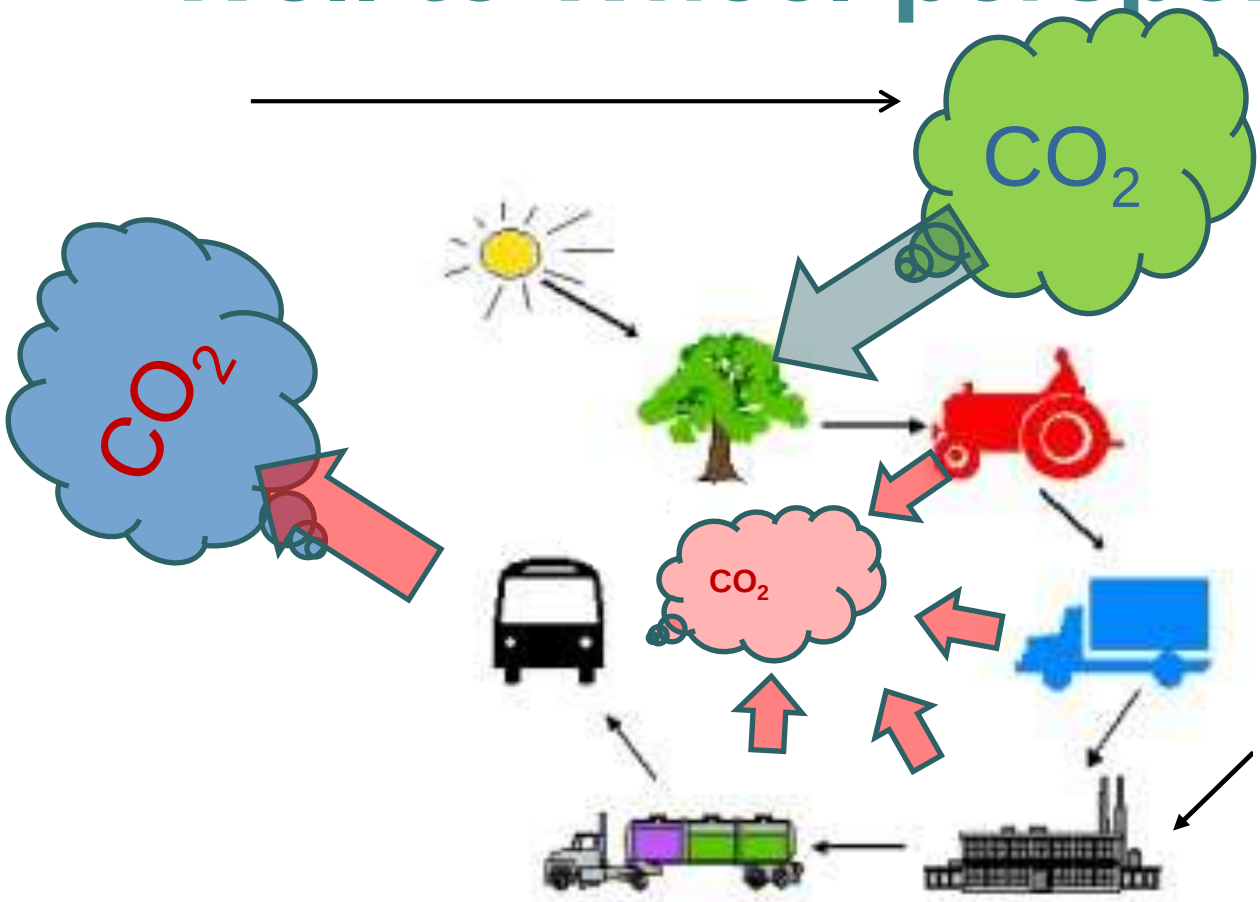

© Transportøkonomisk institutt – Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Transportøkonomisk institutt
Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Klimapåvirkning «Well to Wheel» fra busser med forskjellige drivstoffer

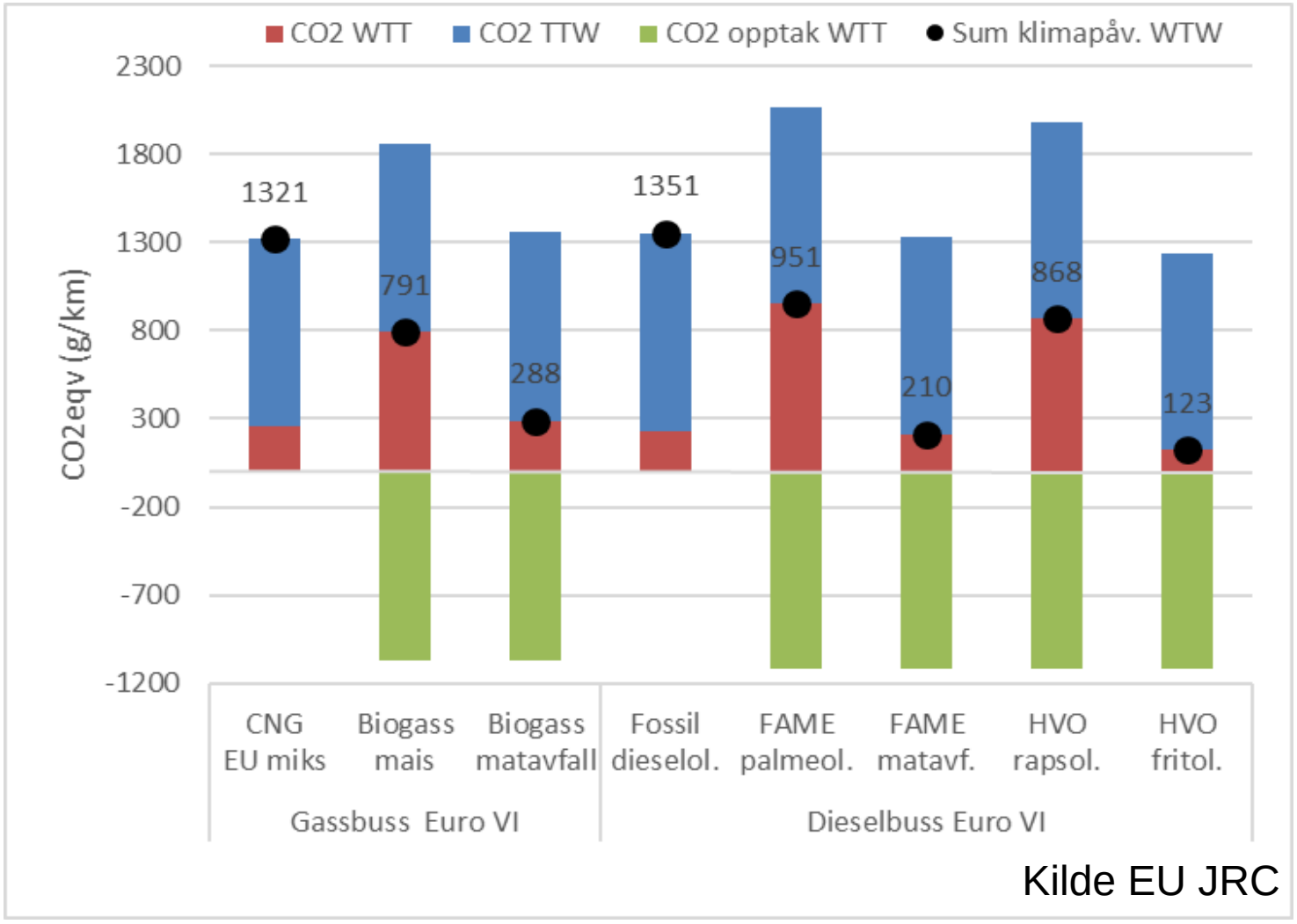

Kilde EU JRC

Utslipp av CO_2 fra avgassrøret til en bybuss (Euro VI og V)

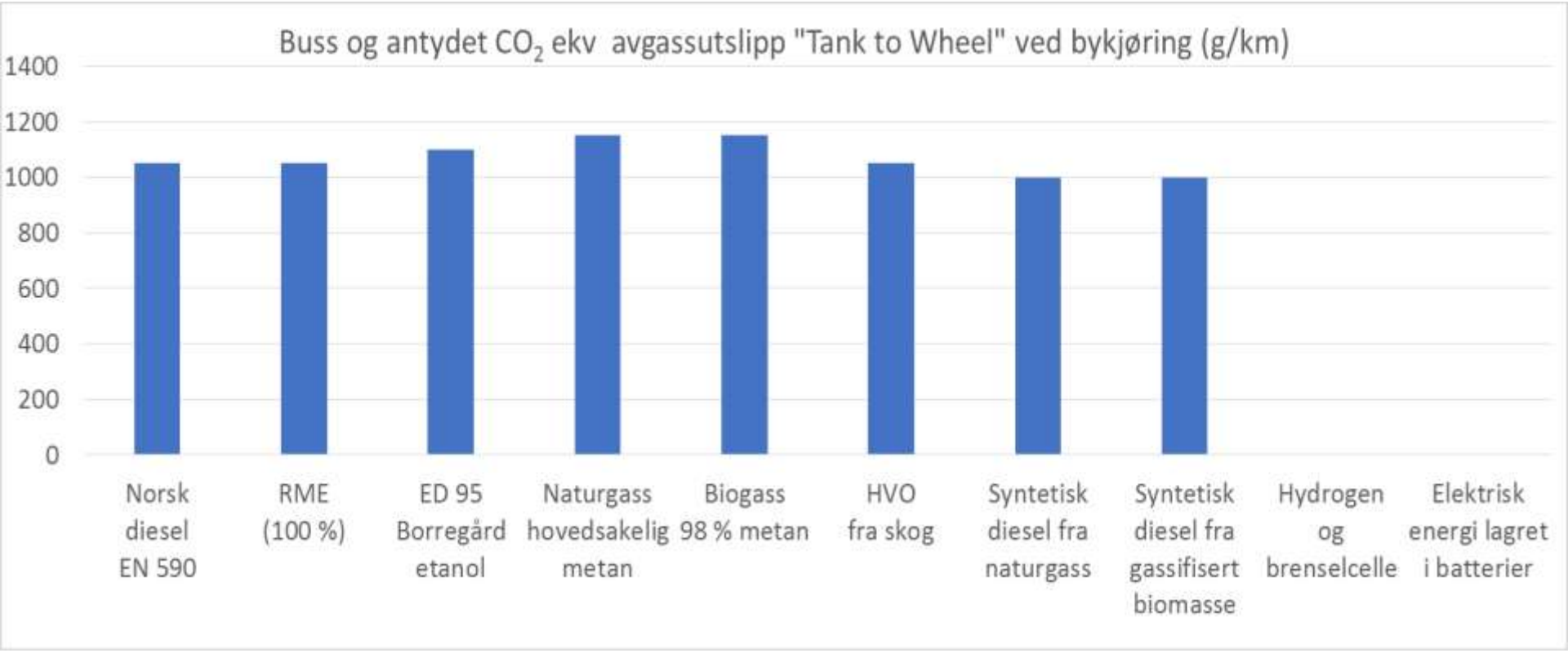

© Transportøkonomisk institutt – Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Energibruk - en bybuss (Euro Vi og V)

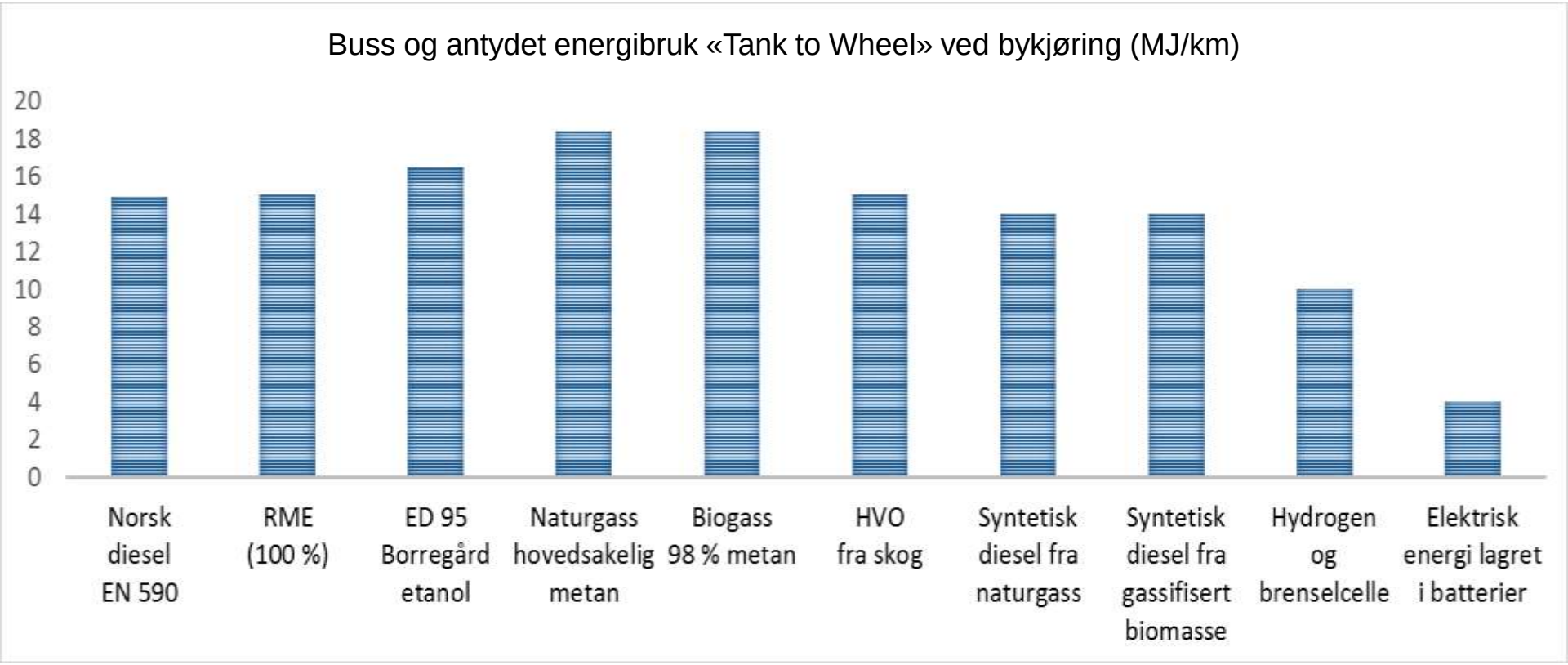

© Transportøkonomisk institutt – Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Klimapåvirkning “Well to Wheel“ fra en bybuss (Euro VI og V)

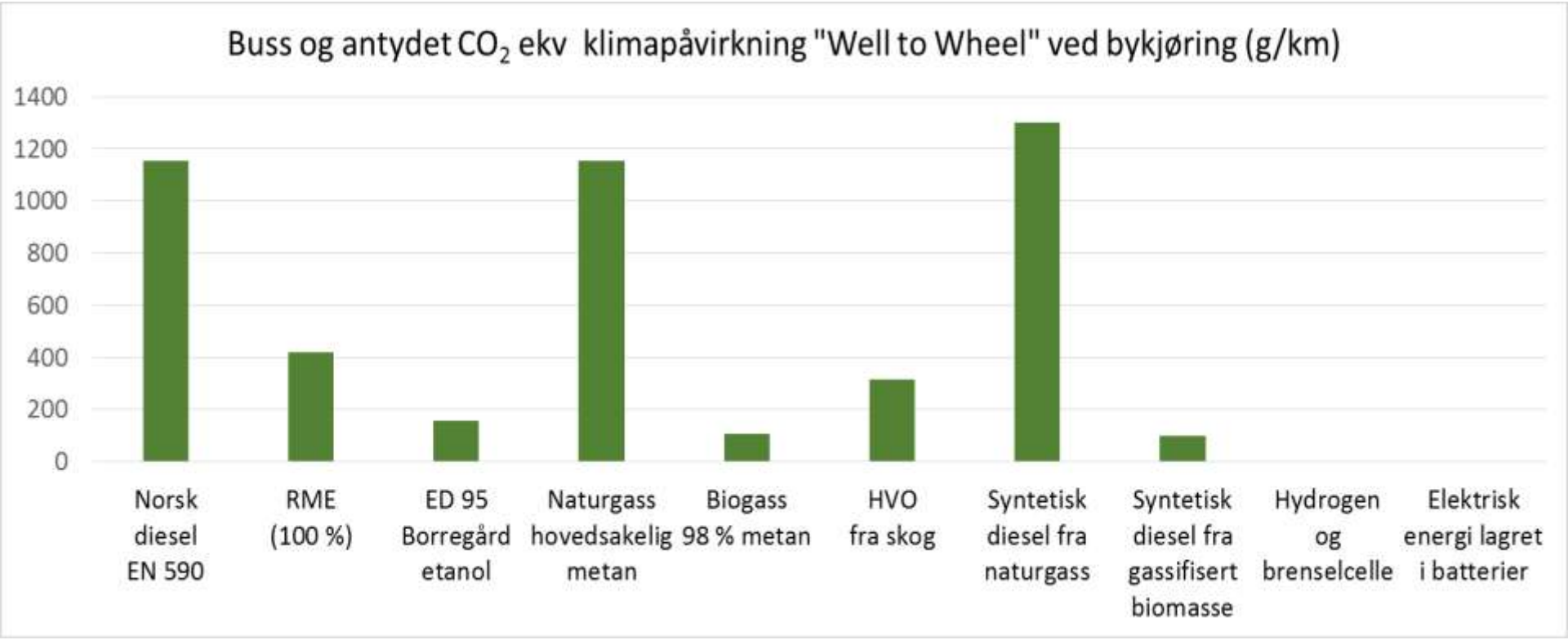

© Transportøkonomisk institutt – Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Spredning – Klimagassreduksjon med for ulike typer biodrivstoff

Well to Wheel - Melby et al. 2017)

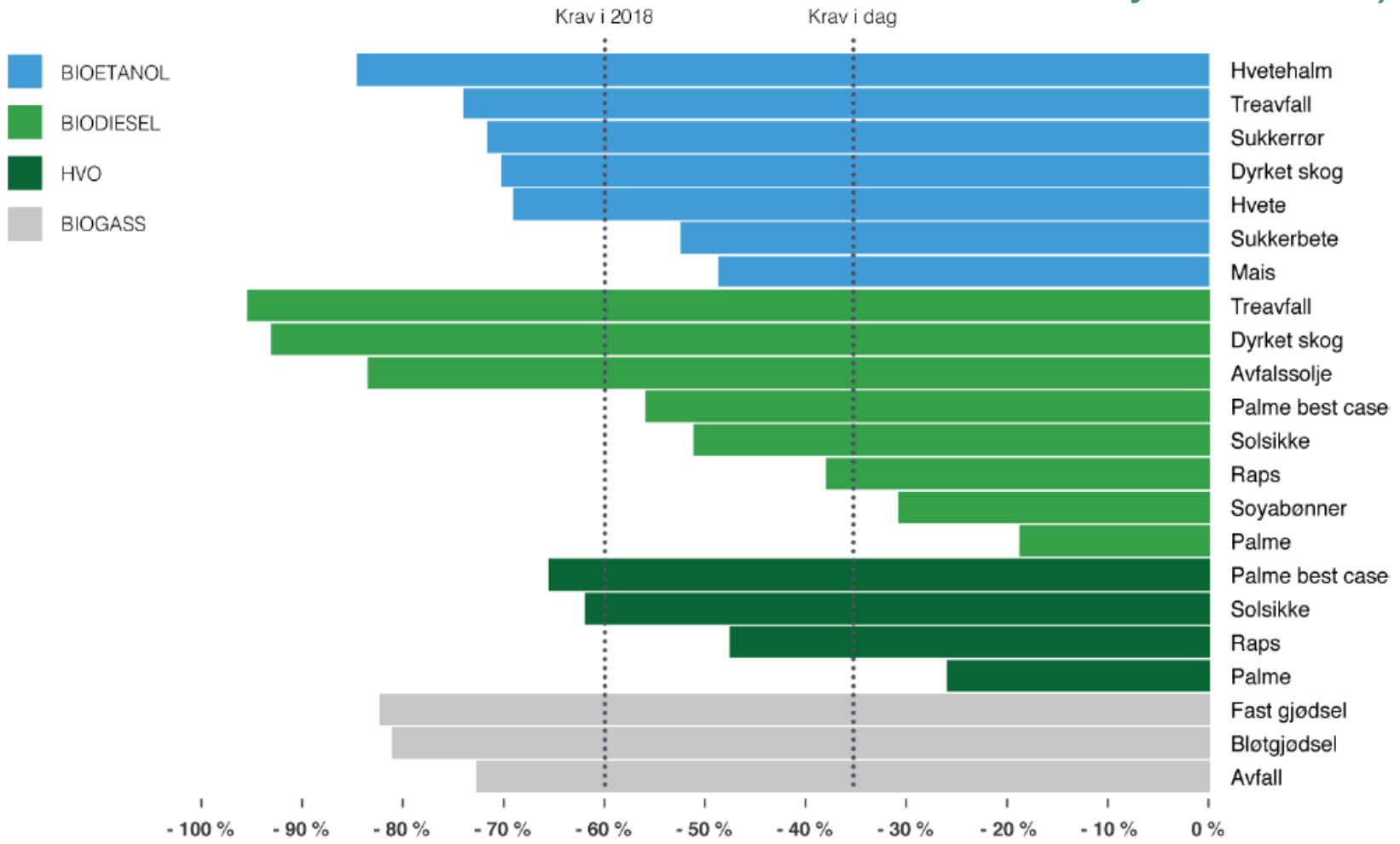

Eksempel på bestillerkrav og miljøpoeng ved kjøp av busstjenester

Motorteknologi	Drivstoff	Lokale utslipp og klimautslipp	
		Poeng for miljø/klima pr km (0-100)	
		Bussklasse 1	Bussklasse 2
Euro VI Dieselmotor	Diesel med lav innblanding av RME	100,0	75,0
	Diesel med 80 % RME	50,0	37,5
	Dieseldrivstoffer som oppfyller gjeldende norske fornybarhetskrav	30,0	22,5
Euro VI Gassmotor	Naturgass	100,0	75,0
	Biogass	10,0	7,5
Euro VI ED95	ED 95 Bioetanol	20,0	15,0
Euro VI hybrid Dieselmotor	Diesel med lav innblanding av RME	70,0	52,5
Euro VI ladbar hybrid dieselmotor	Diesel med lav innblanding av RME	50,0	37,5
Elektrisk buss	Hydrogen	0,0	0,0
	Norsk el (vannkraft)	0,0	0,0

Oppsummering - mine tanker

Klimapåvirkning er komplisert – beregnet miljøkostnad er en brøkdel de bedriftsøkonomiske kostnaden

Klimapåvirkningen fra fornybare drivstoffer som HVO, syntetisk diesel og RME er i et «Well to Whell»- regnskap avhengig av hvordan det er produsert

Ved å forlange oppfyllelse av EU og Miljødirektoratets Til enhver tid gjeldende bærekraftkriterier forenkler man oppgaven med å velge klimavennlige drivstoffer.

Biogass (biometan) er et klimavennlig drivstoff men Biogass og fornybare drivstoffer kan være mer eller i mindre klimavennlige i et «Well to Wheel»- regnskap